

Theo Knippenberg's

Bb

mini-Bulkboek[®]

De Schrijver

Een estafette vervolgverhaal door
Harry Mulisch, Gerrit Komrij, Adriaan van Dis,
Maarten 't Hart, Remco Campert, Marga Minco,
Hugo Claus en Joost Zwagerman.

Hoofdstuk 6

Marga Minco
De groene
telefoon

Marga Minco

De groene telefoon

Dit is het zesde hoofdstuk van het schrijversfeuilleton, geschreven door Marga Minco.

Inhoud

Korte inhoud van het voorafgaande	3
De groene telefoon	5
Verhaal achter het verhaal	15

Colofon

© 1990, 2012: Alle rechten op dit feuilleton berusten bij de gezamenlijke auteurs/Theo Knippenberg. Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, digitaal of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Theo Knippenberg.

Dit bulkboek is vormgegeven door Natascha Frensch (www.natascha-frensch.nl) en samengesteld en ingeleid door Theo Knippenberg (info@bulkboek.nl).

Korte inhoud van het voorafgaande bij hoofdstuk 6

door W. G. Klooster

Ton Botvanger (27) verblijft bij zijn 23-jarige vriendin Suze van Waarde in haar ouderlijke villa in de duinen; haar ouders zijn op hunjacht in St. Tropez, met hun vriend Herman Zuur. Suze wekt Ton - de 'ik' - uit een nachtmerrie: hij droomt dat hij neerlandicus is. Omdat de droom hem nog helder voor de geest staat, tracht hij hem op papier te krijgen. Gelet op het voorafgaande moet men aannemen dat wat hij schrijft ruwweg het volgende is.

Veertig jaar na Matthijs de Schrijvers roman Weerzin stuurt een zekere Mies van Waerden-Hattum aan "lector" Ton zijn ongepubliceerde verhaal 'Een Hollandse Roman'. Mies komt in beide voor (als 'Bep'). Ton laat zich door een in Hippolytushoef gepost dreigbriefje niet weerhouden van een bezoek aan de Van Waerdens in Parijs. (Droom-echo uit de duinvilla: een foto van Van Waardes paard Hippolytus, waarvan de hoofde bron van een fatale besmettelijke ziekte bleek.) In hun flatgebouw rent iemand in witte regenjas, met een map van De Schrijver, Ton omver. De (ook witgejaste) maat van de dief wordt overmeesterd. Op het Instituut van de Prof. Jaap Wansloot ontvangt Ton een mysterieuze briefuit Suriname van "Mattheus Scriverius". Ton gaat bij de detective-schrijver Hendrik

Werker te rade. Zij observeren de schrijver Theo Ego (= "Mattheus Scriverius"?) in De Wintertuin. Als Werker zich bij Ego's disgezelschap heeft weten te voegen, trekt een witgejaste indringer rond hen een groene verflus, Ego en zijn vrienden besmeurend. Werker, achter de man aan, ontbiedt Ton naar Parijs. In de trein betoverd, maar ook beroofd, door een aantrekkelijke jongeling, speurt deze in Parijs vergeefs naar Werker. In een briefje wordt hem verzocht 's ochtends op een bepaalde plek te zijn. Daar aangekomen ziet hij slechts een dode vrouw opvissen, in een witte regenjas, met daarop een groene algenlus. Ton krijgt bezoek van een studente met een scriptie over De Schrijver. Zij bekent diens manuscript plus Mies' en "Mattheus" "briefjes uit zijn bureau te hebben genomen, en, na copiëring, weer te hebben teruggelegd. Nu blijkt het verdwenen!

Is Van Waerden misschien De Schrijver? Ze nemen een kijkje op Van Waerdens scheepswerf. Daar is een foto: Van Waerden, Mies, Wansloot en Ego! Ton herkent er ook twee onverlaten op, nu zonder witte regenjas. Op een andere foto staan de eerdergenoemde vier en een onbekende. Ton krijgt een gedenkboek met een korte biografie van Van Waerden, 'De jongen uit Hippolytushoef. De onbekende op de foto is de oudste lasser van de werf, Molenbrug. Bij dok A vinden ze hem, bij vier anderen. Geen weet meer wie "Matthijs" werd genoemd: Van Waerden, Wansloot of Ego. Achterin staat een gedicht van De Schrijver, dat spreekt van stakingen en iemands dood tussen de loodsen. Dit herinnert aan 'Een Hollandse Roman': seksuele contacten in een loods. - De droom eindigt wanneer men Ton van een Surinaams

schip in zee wil gooien.

Ton is pakknecht bij de uitgeverij Hattum en Molenburg, dank zij zijn vriend Thomas Ego (zoon van Theo) die daar redacteur is. Het blijkt dat er in derdáád een Matthijs de Schrijver bestaat, een querulant. Vlak na de oorlog heeft deze een nu vergeten roman (Weerzin) geschreven, uitgegeven bij Hattum en Molenburg. De Schrijver, meestentijds in Santpoort, beweert al veertig jaar dat hij een nieuw manuscript (inderdaad: Een Hollandse Roman) heeft gestuurd, en dat de uitgever dat heeft weggemaakt. Terwijl Thomas dit vertelt, belt Suze op: er is op het jacht een explosie geweest, Herman Zuur is dood. Ze vertrekt met het privévliegtuig van Wansloot (zakenvriend van haar vader) naar St. Tropez.

Marga Minco

De groene telefoon

‘Zo kan het niet langer, meneer Botvanger.’ Nietsvermoedend kwam ik om half negen de trap af, om me naar het magazijn van Hattum en Molenberg te begeven, toen ik stuitte op mevrouw Zwetslag, die me beneden in de gang stond op te wachten met een gezicht als een nest oorwurmen. Plompverloren zegde ze me de huur op. Mijn aanwezigheid in haar huis in de Valeriusstraat kon ze niet langer verdragen. Of ik maar op 1 mei aanstaande wilde vertrekken, ‘want dan loopt gelijk uw huurcontract af’.

Geen moment had ik eraan gedacht dat ik, bij alles wat ik de laatste maanden al had meegemaakt, ook nog het dak boven mijn hoofd zou kunnen verliezen.

‘Maar mevrouw Zwetslag, dat kunt u niet menen.

En zo gauw al, 1 mei, dat is over krap zes weken.’ In de vijf jaar dat ik bij haar op kamers woonde had ik altijd prompt op tijd mijn huur betaald, me niet alleen als een rustige huurder gedragen, maar ook alle verschijnselen van haar gekte genomen, en die waren niet mis geweest. Kon het daarmee verband houden? Of zat er iets anders achter? ‘Ik begrijp er niets van. Wat bedoelt u in godsnaam?’

‘Precies wat ik zeg, meneer Botvanger.’

‘Maar ik heb u toch nooit overlast bezorgd?’

‘Daar gaat het nou net om. Ik kan niet meer tegen die herrie van u.’

‘Herrie?’ Ik was perplex. Als er iemand in huis herrie had gemaakt dan zij wel. Nog tot voor een jaar was ik minstens twee keer in de week in mijn slaap gestoord. Dan kreeg ze het weer, sprong midden in de nacht uit bed, begon te stampen en te gillen en knalde daarbij het raam open, zodat de bewoners van de overkant royaal konden deelnemen aan wat zich op die tweede etage voordeed. Meneer Zwetslag vluchtte met een kussen gewapend een hoek in om haar wilde trappen te ontwijken en haar sussend toe te spreken. ‘Klara, kalm toch, kalm toch, je zit niet meer in het kolenhok!’ Het was zijn vaste tekst, die hij luid genoeg bracht om door de in nachtgoed uit de ramen hangende buurtgenoten te worden opgevangen. Vaak werd er geapplaudiseerd of herhaalden ze als een echo ‘In het kolenhok, in het kolenhok!’ wat de vrouw nog razender maakte. Een klein jaar geleden was meneer Zwetslag na kantoor niet meer thuisgekomen. Vanuit Oostende had hij haar een briefje geschreven: ‘Lieve Klara, ik neem nu de Hovercraft naar de overkant, en daar blijf ik. Het beste.’ Sindsdien was ze alleen en dat scheen ze niet erg te vinden. Ze was de klap zelfs merkwaardig vlug te boven gekomen. Misschien vooral dank zij de hulp van een psychotherapeute, die kennelijk een jeugdtrauma bij haar had aangeboord. Na een tijdje hoorde je haar ‘s nachts niet meer. Geen mens knapt meer op dan wanneer hij tegen iemand uitsluitend over zichzelf kan praten zonder dat de ander er iets tegenin brengt. ‘Ik had het nog even met u willen aanzien, meneer Botvanger. Maar uw gedrag van de laatste maanden is niet meer te harden.’ Ze stond met haar hand op de knop van de

zitkamerdeur en gooide me voor de voeten dat ik slaapwandelde - 'ja, en met van die zware laarzen aan!' - en dat ze gek werd van alle andere toestanden die ik 's nachts maakte - 'het lijkt wel of u het ledikant afbreekt en met een moker op de vloer slaat, en pas nog heb ik u keihard horen roepen, tegen wie mag de goeie God weten: "Zal ik jou es door de grond stampen?"' Ze keek met een gekwelde blik naar het plafond, alsof het lawaai nog nagalmde. 'Kijk, toen was voor mij de maat vol. Ik heb genoeg ellende in mijn leven gehad, meer dan genoeg. O, en dan is er nog iets.' Ze wees naar de telefoon op het gangtafeltje. 'Wat me helemaal de keel uithangt is dat gebel van die duistere personen met zo'n raar accent, die willen weten waar u uithangt, altijd als u niet thuis bent. Snapt u nou waarom ik u hier niet meer moet?' Ze ging de kamer in en sloeg de deur met een klap achter zich dicht. Had ik dan toch gelijk dat er iets anders achter stak?

Waren er figuren die er, om weet ik wat voor reden, op aandrongen dat ze me het huis uit werkte? Of was het een gevolg van de therapie dat ze nu de rollen gewoon omdraaide en mij haar eigen nachtelijke exercities in de schoenen schoof? Kom er maar eens uit.

De hele maand april had ik intensief naar woonruimte gezocht, op de uitgeverij iedereen aan zijn kop gezanikt, de advertentiekolommen in alle dag-, week en wijkbladen nagepluisd, zelfs aangebeld in de yuppiebuurten om te informeren of ze desnoods een dakkamer met nagemaakte Rietveld-meubels te huur hadden. De meeste

bewoners zagen me aan voor iemand die de boel kwam afleggen en traptten me van de deur. Ik kon toch moeilijk bij mijn ouders in de Vondelstraat aankomen met de vraag of ik zolang de jongenskamer weer kon betrekken? Die boorden me meteen de grond in met: 'Tonnetje, Tonnetje, moeten we 't je voor de honderdste keer zeggen? Maak eerst je studie af, dan zit je straks op rozen!' Over my dead body.

De Matthijs de Schrijver-affaire had ik van me afgezet. Ik zag er de noodzaak niet meer van in hem op te sporen om hem te spreken te krijgen. Alles wat ik over hem had stopte ik in een schoenendoos. Dat gaf een hele opluchting. Maar toen de opzegtermijn van Zwetslag op een week na verstreken was, begon ik me behoorlijk nerveus te voelen, want het mens was niet te verbidden. Ze scheen net zo erg van mij te balen als ik van die kolereschrijver De Schrijver met zijn Weerzin-wekkende Hollandse Roman. Waarom had ik me daar ooit mee ingelaten, al die moeite gedaan, al die reizen gemaakt, me door Jan en alleman op sleeptouw laten nemen, me door Wansloot als een vod laten behandelen? Draaide het niet allemaal om een meer dan dubieus manuscript van een vent die er duidelijk op uit was iedereen in de boot te nemen? Dat stond nu wel voor me vast. En daarom kapte ik ermee.

Zodra ik een ander onderkomen gevonden had, zou ik mijn leven drastisch veranderen; eindelijk in één ruk de roman afmaken waarop ik nu al maanden zit te zwoegen. In dit zesde hoofdstuk moet ik in ieder geval de Van Waerdens weer op het tapijt brengen. Suzie had het de laatste keer dat we bij elkaar waren nog tegen me gezegd: 'Ga door aan dat

boek, Toine. Je kunt het!’

Sindsdien had ik geen taal of teken meer van haar gehoord. Van Thomas Ego kwam ik te weten dat ze nu iets had met Jaap Wansloot, die - natuurlijk op kosten van de universiteit - ‘voor studiedoeleinden’ aan de Riviera zat. Suzie was in St.Tropez gebleven, ook toen haar vader zienderogen opknapte. Volgens Thomas hadden ze Wansloot de werven langs gestuurd om een geschikte remplaçant voor het verongelukte jacht te vinden. ‘Dat had hij in no time voor elkaar. Als hij maar van andermans bankrekening kan graaien doet hij wonderen. De smiecht.’ Het nieuwe jacht bleek nog luxueuzer dan het vorige, waarop de arme Herman Zuur het leven had gelaten en Van Waerden bijna. Zodra Pa, door de uit Parijs ontboden topspecialist professor Entrenous volgepompt met de modernste stimulantia, weer zonder steun van Suzie over het dek kon benen, werd de nieuwe aanwinst met magnums champagne en ponden kaviaar in gebruik genomen.

Op een ochtend in die laatste week van april lag er bij de receptie van de uitgeverij een briefje voor me, waarin iemand schreef dat er in de Egelantiersdwarstraat een woonruimte leeg stond die ik tegen een schappelijke prijs kon huren. ‘De sleutel ken u ophalen bij lijstenmaker Titselaar aan de overkant,’ meldde de miserabel geschreven en van een onleesbare handtekening voorziene kattebel. Het wekte bij mij geen argwaan, want mensen met een slecht handschrift hebben vaak een goede inborst. En doordat ik in mijn wanhoop mijn simpele bezittingen al zag neergekwakt op de stoep van de Valeriusstraat, beschouwde ik het briefje als

een geschenk.

Tussen de middag ging ik meteen naar het opgegeven adres, waar ik werd rondgeleid door de lijstenmaker, een man met een hangsnor en een af zakkend ijzeren briljetje. Het bleek een grote benedenverdieping waar vroeger een drukkerij in had gezeten, door een bemiddelde architectuurstudent perfect gerenoveerd en in glanzende Stijl-kleuren geschilderd. Alleen het telefoontoestel viel uit de toon: het was gifgroen, met een gifgroen snoer, maar daar viel ik niet over. Die nieuwe vormgevers werkten nu eenmaal met dat soort accenten.

‘Is ‘t wat?’ vroeg Titselaar.

‘Het is fantastisch. Ik neem het.’

‘Heb u geen last van ruimtevrees?’

‘Hoezo?’

‘Nou, die jongen van Bieswijk had alle muren eruit gesloopt. Toen de zaak piekfijn voor mekaar was en duur ingericht, kreeg ie ineens aanvallen. Zeker vergeten dattie ruimtevrees had. Midden in de nacht zag ik ‘t licht aangaan en dan vluchtte-ie met zijn slaapzak naar het schuurtje op de binnenplaats.’ De lijstenmaker lachte geluidloos. ‘De huur ken u voorlopig aan mij afdragen. Het contract komt eraan. Ach, meneer, er zijn nog stille weldoeners, al zou je dat vandaag de dag niet verwachten.’

Op de avond dat ik verhuisde liet Zwetslag zich niet zien. Ik wist dat ze zich schuilhield in haar slaapkamer; daarom bonsde ik even pesterig op de deur toen ik er voor de laatste keer langs liep en legde de sleutels op het gangtafeltje, zoals ze me per briefje had gevraagd. Altijd die briefjes - het leek wel of ik erop geabonneerd was.

Koninginnedag had ik besteed aan het

schoonmaken van mijn studio, want minder mocht je mijn nieuwe verblijf niet noemen. Thomas was me komen helpen en met hem ging ik 's avonds de Jordaan in, waar het feest ouderwets werd gevierd. Slingers met gekleurde lampjes hingen over de smalle straten, uit alle kroegen klonken keihard de onverslijtbare deunen, binnen en buiten werd gezongen, gedanst en ingenomen.

'Al zijn er dan niet zoveel echte Jordanezen meer, het blijven hier toch Oranjeklanten.'
'Jongen; zei Thomas, 'als GroenLinks morgen de republiek uitroept komt er geen demo hier, maar een tweede Jordaanoproer, let op mijn woorden.'

We drongen ons door een hossende menigte in de Westerstraat naar een café in een van de zijstraten.

't Is of iedereen een lintje heeft gekregen.'
'Behalve Van Waerden dan toch; zei Thomas. 'Die zit er voor de zoveelste keer naast.'

De Kwetter zou mijn stamkroeg worden, dat wist ik zodra we er binnen waren. Ik vond er Polly terug, een oude vlam van het gym. Ze was nauwelijks veranderd, had nog altijd dat koperbruine ponyhaar, de glanzende groene ogen en die gulzige mond waar ze me achter het fietsenhok mee gevangen had. Ze zat met haar vriendin Willemien Werker en ene Ben Blooker aan een tafeltje achter in de kroeg, een pijpenla met een klassieke tap vol koperwerk, spiegels en karaffen van nep kristal.

'Kom erbij zitten; riep Blooker, 'we hebben wat te vieren.' Hij was een slungelige dertiger met een door acne geteisterd gezicht. Ik had hem al eens ontmoet en herinnerde me dat hij zijn studie Nederlands had opgegeven om zich geheel aan het schrijven te gaan wijden,

'want je snapt wel dat die dombo's op het Instituut mij niks meer kunnen leren', had hij gezegd.

'Ben je jarig?' vroeg Thomas.

'Vraag maar aan Pol en Wil waarop we hier zitten te

drinken,' zei Blooker en hij bestelde nog een fles wijn. 'Ben heeft zijn boek af,' zei Willemien.

'Zo goed als. Het is rond.'

'Je levenswerk? Is dat niet wat vlug? Evengoed gefeliciteerd.' Thomas schudde hem de hand en knipoogde naar mij. Wist ik veel dat Blooker al jaren bezig was aan een uitputtend essay over Matthijs de Schrijver? Het zou dé studie over hem worden, hoorde ik nu van de auteur, een werk van zo'n kleine vijfhonderd pagina's, exclusief appendix en register. 'Zeg, jij zit tegenwoordig toch ook bij Hattum en Molenberg?'

'Daar ben ik een radertje, ja.'

'Mooi. Ik ben natuurlijk al benaderd door diverse uitgevers, maar als jullie het per se willen hebben is het voor jullie.'

'Geen enkel punt.' Het maakte mij niets uit wie of wat ik inpakte.

'Nou, dat is dan geregeld.' Hij sloeg met de vlakke hand op tafel.

'Er moeten alleen nog een paar dingetjes nagezocht worden. Notenwerk. Dat doet Rya voor me. Zij tikt ook het manuscript voor me over.'

'Rya van Gorcum?' vroeg Thomas. 'Is die weer in het land?'

'Die mooie Surinaamse, ben je daar nog steeds mee?' Polly keek hem verbaasd aan.

'Ik dacht dat ze tegenwoordig met Adri van Nierrom was.'

Blooker negeerde de vragen en sloeg

zijn zoveelste glas achterover. Hij zat er triomfantelijk bij. Zijn avond kon niet meer stuk.

Mij bekreep bij het horen van het woord 'Surinaamse' het gevoel dat ik op mijn hoede moest zijn. Kwam het door die droom van een tijd geleden, over een Surinaamse vlag? Wat was daar ook weer mee? Ik had die droom wel meteen opgeschreven, maar waar had ik mijn notities opgeborgen? Misschien ook in de schoendoos.

'Ik kwam Rya een keer tegen op het Rokin,' vertelde Willemien. 'Van de vijf minuten dat we stonden te praten, gingen er zes over haarzelf. Selfcentered als de pest. Heb jij daar geen last van, Ben?'

'Krijgt ze bij mij de kans niet voor. En in research is ze fantastisch.'

'Alleen in research?'

Willemien lachte schaterend. Ze was de jongste zuster van Hendrik Werker, een clevere tante, die naast haar doctoraal Nederlands nog graden in psychologie en geschiedenis had gehaald. Maar ze deed er niets mee. Voor het gemak was ze klerk geworden op de gemeentesecretarie. In de Stopera stond een kamer van twee bij drie met een bovenlicht van glastegels geheel tot haar beschikking. Het grootste deel van haar werkuren besteedde ze daar aan het schrijven van een boek over het raadselachtige leven van haar broer, die nog onlangs bijna verdronken was in de Seine.

Van Polly wist ik het minst. Doordat we elkaar na het gym uit het oog waren verloren, had ik geen idee van wat ze uitvoerde.

'Ben je eigenlijk nog doorgegaan met dansen?' vroeg ik.

'Wist je dat niet, Tonio? Ik ben ermee

opgehouden.'

'Waarom?'

'Kasper wou dat ik ermee stopte toen we trouwden.'

'Kasper? Getrouwd?'

'Kasper Ravenbeek, de cardioloog,' lichtte Thomas toe.

'Krijg je nog altijd van die rare brieven in je bus, Ton?' vroeg Willemien. Haar lange vingers draaiden behendig een shagje, een golf blond haar viel over haar linkeroog.

'Daar ben ik op geabonneerd.'

'En wat hoorde ik nou van Hendrik? Dat je een manuscript kwijt was? Is het nog terechtgekomen?'

'Nee.'

'Van jezelf?' informeerde Ben.

'Allicht niet,' zei Willemien, alsof het vanzelf sprak dat ik geen boek geschreven kon hebben.

'We gaan even naar tante Neel.'

De vriendinnen liepen naar het buffet waarachter een zeer gevulde, helblonde vrouw bier stond te tappen. Ik verschoof mijn stoel en keek naar de volmaakte rug van Polly, naar haar lange bruine benen die ze op de barkruk over elkaar sloeg, waardoor haar minirok nog miniemer werd.

'Zeg, van wie was nou dat manuscript?'

Blooker trok me aan mijn arm. 'Blijf je er even bij? Die schitterende benen van Polly zijn er straks ook nog.'

'O, van De Schrijver,' zei ik zo nonchalant mogelijk.

'Van De Schrijver?' Hij schoot overeind en hing half over me heen. 'Had jij soms HET ORIGINELE MANUSCRIPT in huis, Botvanger? Dat bestaat niet.'

'Dat bestaat toevallig wel, Blooker. Alleen is

het nou verdwenen.’ Hij moest eens weten dat ik nog een map aantekeningen over hem had liggen, en afdrukken van twee zeldzame foto’s, plus een kopie van het unieke sonnet ‘Scheepswerf’. Kon hij zijn levenswerk nog eens dunnetjes overdoen.

‘Zomaar verdwenen? Jezus nog aan toe, hoe kan dat? Waarom heb je het niet in een kluis gestopt, man? Heb je geen idee waar het kan zijn?’

‘Misschien wel in Suriname.’ Ik noemde de eerste zijstraat die me te binnen schoot, maar Ben riep dat ik geen rotgeintjes moest maken. Het ging om het werk van een fenomeen.

‘Hé, wind je niet zo op over die querulant!’ Thomas kwam ertussen. Aan zijn gezicht zag ik dat hij mijn gejen graag wilde overnemen.

‘Hoe weet jij dat het een querulant is? Hij heeft kuren, zoals ieder groot talent. Maar ben je daarom een querulant?’ Hij was vuurrood geworden, wat zijn acne nog scherper etaleerde.

‘Heb jij je tijdens die enorme studie van je nooit afgevraagd of De Schrijver eigenlijk bestaat? Ik wel, en ik ben niet de enige. Hebben we niet te maken met een gehaaide practical joker, een soort opvolger van de beruchte Marja? Wat haalde die knaap een vuile streken uit. Marja schreef mensen regelrecht het gesticht in met zijn briefjes. En daar is die frisse Matthijs van jou ook mee bezig.

‘Ben je nou helemaal belazerd. Zo zit Matthijs niet in elkaar. Als iemand dat beoordelen kan ben ik het. Godverdomme!’ De Kenner sloeg met twee vuisten op tafel. Glazen rinkelden, een fles rolde op de grond. ‘Geef ‘m van jetje,’ werd er achter ons geroepen.

‘Ja, kerel,’ zei ik zoetsappig, ‘je hebt je een oor laten aannaaien.’ Dat hoorde ik mijn grootmoeder altijd tegen mijn moeder zeggen als ze een nieuwe jurk had gekocht die voor de zoveelste keer een miskoop bleek te zijn. Ben zat straks met vijfhonderd A-viertjes rijp voor de papiermolen.

Het leek of hij zich dat nu al bewust werd, want hij kreeg een gezwollen kop en had moeite met ademen. Typisch iemand die niet over zijn jeugdastma heen is gekomen. Ik was bang dat hij erin zou blijven. Maar gelukkig kwamen de vrouwen weer naar ons tafeltje, terwijl ze naast ons uit volle borst ‘Geef mij maar Amsterdam’ aanhieven, waar de hele tent in meeging.

Wij konden ons alleen nog verstaanbaar maken door dicht naar elkaar toe te schuiven en zo kwam Polly in de holte van mijn arm terecht. Blocker, weer wat bekomen, schonk de glazen nog eens vol. Hij moest bedacht hebben dat hij ons beter te vriend kon houden. Toen het zingen ophield ging hij naar een ander tafeltje, ‘even een paar kennissen begroeten’. Het waren twee mannen die sprekend op elkaar leken. Over de schouder van Polly zag ik dat ze ogenblikkelijk in druk gesprek met Ben raakten, alsof ze op hem hadden zitten wachten. Later herinnerde ik me dat ik die tweeling ergens van kende. Waar had ik die lichte regenjassen eerder gezien? Die identieke hoekige gebaren? In De Kwetter kwamen deze vragen niet bij me op, merkte ik zelfs niet dat het duo op een gegeven moment verdwenen was. De aanbiddelijke aanwezigheid van Polly nam me totaal in beslag.

Ze had me gezegd dat ze aan de Oranje

Nassaulaan woonde. Daar bracht ik de nacht met haar door in een bed van drie bij drie, dat herhaaldelijk ‘...als een wielewaal stond te zingen op zijn spiraal’, zoals Bertus Aafjes het voor de eeuwigheid heeft vastgelegd. Kasper zat een week op een congres in Los Angeles. ‘s Morgens schoot ik in zijn blauwzijden kamerjas en we ontbeten achter de balkonramen in de voorjaarszon, met uitzicht op een tuin vol lichtgroene heesters. We waren weer net zo verliefd als in onze gymnasiumtijd.

Diezelfde middag kwamen de vrienden mijn studio bezichtigen en kijken of er wat te helpen viel. Ook Ben Blooker verscheen. Hij had voor alle zekerheid zijn gereedschapskist meegenomen. ‘Er is altijd wel wat te karweien,’ zei hij, ‘en ik doe het graag.’ ‘s Avonds hadden we alles voor elkaar; mijn boeken alfabetisch geordend, mijn meubels op verantwoorde wijze gerangschikt en mijn bureau voor het vroegere winkelraam met de witte luxaflex geschoven.

Ik legde mijn vulpen, de bakelieten Pelikan II4 (Made in Germany), het erfstuk van mijn grootvader, schrijfklaar op het vloeiblad. Mijn nieuwe leven kon een aanvang nemen. Toen ik goed en wel een maand in de Egelantiersdwarstraat zat, gebeurden er dingen waardoor ik opnieuw herinnerd werd aan de enerverende periode die ik had doorgemaakt. Kwam ik er dan nooit van los? In mijn nieuwe behuizing was het me niet moeilijk gevallen me van mijn verleden te distantiëren. Polly stimuleerde me in elk opzicht. En door toedoen van Thomas maakte ik kans op het kantoor van Hattum en Molenberg een administratieve baan te krijgen. Nu ik daar nog op de expeditie

werkte om te helpen met het verzenden van de voorjaarsaanbieding, zou dat meteen al twee trappen hoger betekenen.

Polly zag ik bijna dagelijks. Inventief als ze was had ze een schema gemaakt van de dagen dat Kasper op het AMC verbleef plus de tijden van de vaste spreekuren in zijn kliniek. Vaak profiteerden we ook van de spoedgevallen waarvoor hij ‘s avonds en ‘s nachts het huis uit moest. Wat een bestaan had die man.

Tijdens de house-warming die ik in mijn studio gaf wees niets erop dat ik hier net zomin rust zou krijgen. De slijter van de hoek had me meteen krediet gegeven. Hij was kennelijk al door de lijstenmaker - ook een goeie klant - over me ingelicht. ‘U schildert, hè?’ Ik liet het zo. ‘Dan hebt u mazzel. Schilders hebben bij mij een streepje voor.’ Polly kwam met drie dozen van de traiteur. Ze droeg een zeegroene jurk met een onmetelijk diepe punthals en zeegroene schoenen, waarvan de hakken gemaakt leken voor een balanceer-act. Kasper zat alweer op een driedaags congres in Londen, de arme kerel.

Thomas bracht ons het laatste nieuws: bij Hattum en Molenberg hadden ze de zoveelste dreigbrief van De Schrijver ontvangen, dit keer uit Rosmalen. Er was hartelijk om gelachen. De directie vond dat ze een mooie verzameling kregen, waar de antiquaren nog om zouden knokken.

‘Je weet nu waar hij zit, voor het geval je hem wilt opzoeken, Ton!’

‘Ik dank u. Van mij kan De Schrijver de pot op. Dat is meer iets voor Ben.’

Blooker zweeg. Ik had hem niet speciaal uitgenodigd, maar hij kwam nog voor de

anderen aanzetten, zag de batterij flessen en bleef. Hij moest zich hebben voorgenomen niet uit te vallen, maar toen Willemien begon over een aan De Schrijver gewijd artikel, dat ze in *Mene Tekel* had gelezen, liet hij zich toch weer gaan.

‘Puur jatwerk. Van ene Scholtjens. Weten jullie soms wie dat is?’

‘Maar dat is toch allang bekend? Je loopt achter, Ben,’ zei Thomas. ‘Onder die naam schrijft de heer J. Wansloot in dat blaadje.’

‘De vuilak! Ik kan me wel voor m’n kop slaan dat ik daar niet op verdacht ben geweest.’

Ben ontplofte andermaal. ‘Een tijd geleden heb ik hem een hoofdstuk van mijn essay ter inzage gegeven. Pikt de rat er een paar van de mooiste passages uit, mixt die met zijn eigen gezeik en zet er zijn geheime klauw onder.

Maar dat kost hem zijn nek op het Instituut. Daar zorg ik persoonlijk voor.’

‘Zal ik je nog eens inschenken, Ben? En neem een stuk paté. Het is misschien niet mooi van me, maar ik ben dol op plagiaten,’ zei Polly.

We zaten op de witleren bank die ze ook al van de zolder aan de Oranje-Nassaulaan had laten overbrengen. Die vrouw dacht aan alles. Een discussie over het jongste geval van plagiaat - dat, hoogst ongewoon, via de telefoon scheen te zijn gepleegd - werd in de aanloop gesmoord door het verschijnen van Titselaar. De lijstenmaker kwam graag een pilsje drinken op de gezondheid van zijn nieuwe overbuur. Hij werd gevolgd door Ome Gijs, de man van de sigarenzaak, twee stotterende broers en een onduidelijk echtpaar, waarvan de vrouw een lange batikjurk droeg en haar man een manchester pak dat je alleen nog ziet dragen door een enkele zonderling van openbare werken. Ze

liepen nieuwsgierig rond, bekeken al mijn spullen, vonden dat het er knap uitzag en schonken zichzelf overvloedig in.

Bij het afscheid, diep in de nacht, riep iedereen die daartoe nog bekwaam was: ‘Mooi feest. Prachtig feest, komen we gauw overdoen.’ Polly bleef om mee op te ruimen, maar daar kwamen we pas de volgende middag aan toe.

In de weken die volgden kreeg ik het zeldzame gevoel dat alles me meezat. Mijn liaison ging van hoogtepunt naar hoogtepunt. Mijn roman vorderde. Mijn studio kreeg steeds meer allure. En in de gewelven van Hattum & Molenburg verzette ik bergen werk, wat boven niet onopgemerkt bleef.

Mijn promotie kwam eraan, verzekerde Thomas, onkundig van het feit dat het verhaal iets anders voor me in petto heeft. Het begon met een aangetekende brief van Suzie van Waerden uit St. Tropez. Ze schreef ‘Toine, wat bezielt jou de laatste tijd? Zijn je hersens wel in orde; spuit je, snuif je, ben je aan de drank? Heb ik me dan zo in je vergist?’

Terwijl ik, kapot van angst, naar het zuiden vloog om mijn arme vader bij te staan, die daar levensgevaarlijk gewond aan allerlei apparaten lag, dook jij ogenblikkelijk het nest in met een of ander dom stuk uit Zuid. Dat is niet trouweloos meer, dat is harteloos, meedogenloos, cynisch. Hopelijk doet de gelegenheid zich niet voor, maar mocht je me ooit weer onder ogen komen, dan zul je merken hoe ik over je denk. Berg je, want ik laat geen spaan van je heel!

Er zijn nog twee buitengewoon onfrisse kwesties met je te regelen. Jaap Wansloot is erachter gekomen dat je je indertijd met valse papieren bij het Instituut hebt ingedrongen.

Je doctoraal heb je nooit gehaald, zegt hij. Alles is nep. Hij wil de zaak aan de grote klok hangen, en je verder een proces aandoen wegens verduistering van het zeldzame manuscript van De Schrijver. Jij deugt van geen kant, Toin. Die “roman” waar je aan bezig bent schrijf je natuurlijk van god weet wie over.

Gelukkig heb ik veel steun aan Jaap, anders zou ik er hier beslist onderdoor gaan. Jou vraag ik één ding: aan wie heb je dat handschrift verkocht en voor hoeveel? Het moet een enorm bedrag zijn geweest dat je je een luxueus verbouwd pand vol witleren banken kunt permitteren. Als je me per omgaande antwoordt - en éérlijk antwoordt! - kan ik misschien bereiken dat Jaap voorlopig nog geen gerechtelijke stappen tegen je onderneemt.

Suzie'

Je zult zoiets op een mooie junimorgen door een fluitende besteller overhandigd krijgen. Al die tijd had ik niet meer aan haar gedacht. Aanvankelijk was ik alleen met haar begonnen om het nodige te weten te komen over haar ouders en vooral over hun connecties met De Schrijver, wiens verblijfplaats ik per se wilde achterhalen. Al gauw raakten mijn bedoelingen op de achtergrond en werd onze omgang meer dan een aangename tijdpassering. We waren zelfs even verliefd. En nu dit.

Die middag fietste ik vervuld van de somberste voorgevoelens naar huis. Bedreigingen van de kant van de Van Waerdens kon je maar beter serieus nemen. En dat Wansloot het vuur had aangepord stond vast. Wat moest ik beginnen? Toen ik de Egelantiersdwarstraat in draaide voelde ik

me haast wanhopig. Maar ook razend. Meestal stond Ben Blooker me al voor de deur op te wachten met zijn gereedschapskist, 'om nog wat dingetjes na te lopen', zoals hij het noemde. Dat geplak werkte op mijn zenuwen, en zijn verafgoding van De Schrijver - voor wie hij je alle literaire grootheden sinds Multatuli cadeau gaf - maakte me misselijk.

Deze keer stond hij er niet. Ik kreeg nauwelijks de kans om daar opgelucht over te zijn, want zodra ik de deur had opengedaan merkte ik dat er tijdens mijn afwezigheid iemand geweest was. Ik rook het. Ik rook de lucht van een vreemde. Het beangstigende vond ik dat er niets overhoop was gehaald. Ik zag alleen subtiele veranderingen: voorwerpen lichtelijk verschoven, boeken even uit het gelid, een bureaula niet helemaal gesloten. Op het eerste gezicht miste ik niets. Mijn vulpen lag nog op het vloeiblad, zij het niet precies op de vaste plek. De groene telefoon was ook aangeraakt. Dat voelde ik toen ik het nummer van Polly draaide. Tot mijn schrik kreeg ik Kasper aan de lijn. Met grote tegenwoordigheid van geest verdraaide ik mijn stem en vroeg op nicherige toon naar mevrouw. 'U spreekt met haar kapper. Ik moet door familieomstandigheden onze afspraak verzetten.' Polly kon natuurlijk weinig terugzeggen, maar de nieuwe afspraak (voor 's avonds) schikte haar, zei ze aarzelend. Ik had de hoorn nog niet neergelegd of het toestel begon te rinkelen. 'Hallo, Toni, met Ria,' riep een jolige stem. 'Met Ria wie?' vroeg ik. Even dacht ik dat het Rya van Gorcum was. Wat wou die uiterekend op dit moment van me? Had ze soms een boodschap uit Suriname? Dat kon

er nog net bij. Het zweet brak me uit.
'Ria Taats. Weet je nog wel? Van ons uitstapje.'
'Uitstapje?' Hoewel het me meeviel dat het niet Rya was, draaide ik nerveus het gifgroene telefoonsnoer om mijn vingers.
'Hè, tóe zeg! We zijn toch samen naar Hippolytushoef geweest om research te doen op die scheepswerf?'
'Hippo-wát. .. ? O ja, ja.' Het begon me te dagen. In een ver verleden was ik naar een nedorij ergens in de Kop van Noord-Holland geweest. Met een studente.
'Weet je het weer, Toni? Er is toch niks met je? Je klinkt zo vreemd'.
'Nee, hoor, nee, er is niks. Ja, ik herinner het me weer. Sorry.'
'Gelukkig. Ik was al bang dat je niet meer wist wat we daar aan materiaal gevonden hebben. Maar ik ben intussen iets anders voor je op het spoor gekomen.' Ze praatte nog steeds op die jolige, vertrouwelijke toon, alsof we elkaar iedere dag zagen. 'Ik heb nu een unieke vondst gedaan.'
'Waar gaat het over?' Mijn vingers raakten bekneld in het snoer, de toppen werden al wit.
'Kom nou, Toni. Over het manuscript natuurlijk. Man, je slaat achterover als je ziet wat ik te pakken heb gekregen.' Wat kwam er nu weer op me af? Hoe ontdeed ik me definitief van opdringerig personage numero 2? Om tijd te winnen zweeg ik.
'Hallo, Toni, hallo! Ben je daar nog? Morgenochtend kom ik met het complete dossier naar je toe. Je ziet me om tien uur precies.'
'Dan ben ik er niet.' Koortsachtig zocht ik naar andere uitvluchten. 'Dan zit ik op mijn

werk. Onmogelijk.' Ik moet naar de tandarts, naar de cardioloog, naar de psychiater, mijn maag moet worden uitgepompt, mijn oma ligt op sterven - allemaal betere smoezen.
'Hoe heb ik het nu met je, Toni?' Een boekenzinnetje. En waarom noemde ze me hardnekkig Toni? 'Je werk op dat magazijn is toch volslagen onbelangrijk?'
Dat had ze niet moeten zeggen. Ik was trots op mijn werk bij Hattum en Molenberg. Ik onderging het als een soort therapie. 'Jij moet eens luisteren, Taats,' riep ik, terwijl een golf van woede en weerzin in me omhoogkwam.
'Die hele De Schrijver-affaire interesseert me geen bal meer! Geen ene moer!' Met een ruk bevrijdde ik mijn vingers uit de groene lussen.
'Wat zeg je toch allemaal? Ben je niet in orde? Hallo! Versta ik je goed?'
'Jazeker, Taats. Precies wat ik zeg.' Dat had mevrouw Zwetslag ook altijd geroepen en met doorslaand effect. Jouw dossier kan me gestolen worden. Hou het zelf, mens!' Ik gooide de hoorn op de haak, zei 'ziezo' en legde hem er weer af, voor het geval ze het in haar hoofd haalde me opnieuw te bellen.
Nu zag ik twee dingen tegelijk:
Er was met het toestel geknoeid. *Het mondstuk moest van de hoorn zijn geschroefd.*
Werd ik afgeluisterd? En waarom?
Onwillekeurig hield ik mijn hand op het mondstuk en staarde naar buiten. Aan de overkant stonden twee mannen in lichte regenjassen de lege etalage van de lijstenmaker te bestuderen. Ze draaiden zich tegelijk om, staken over en liepen recht op mijn deur af.

Het verhaal achter

het verhaal

Onderlinge rivaliteiten tussen schrijvers werden in dit verhaal uitvergroot tot literaire aanslagen. Dus moest, vond ik, eigenlijk 'iedereen' meedoen.

Als dit feuilleton een tijdsdocument is, een spiegel van de 'gevestigde literatuur' aan het eind van de vorige eeuw, wie heb ik dan gemist?

Gerard Reve niet, die deed vanaf het begin *in absentia* mee. En W.F. Hermans wilde wel, maar het lot en de mannen in de witte regenjassen beslisten anders.

Wie ontbraken er echt? Arnon Grunberg bijvoorbeeld heb ik niet gevraagd maar die zat nog in de schoolbanken. Dat is een goed excuus. Net als dat Vestdijk al jaren dood was. En Slauerhoff en Anna Blaman nog langer. Maar A.F.Th. van der Heijden, Cees Nooteboom of Bernlef heb ik nooit gevraagd. Ik weet niet waarom niet. Met name van Bernlef was en ben ik een groot bewonderaar. Jan Wolkers heb ik wel gevraagd en hij wilde niet. Gewoon niet. Punt uit. De zoveelste keer dat ik hem vroeg, op een zonnige zondagochtend in de lente, heeft hij mij als troost aan de telefoon de hele *Mei* van Gorter voorgedragen. Uit zijn hoofd (zei hij, maar dat kon ik over de telefoon niet controleren). Wie zich Jan's stem nog kan herinneren weet wat een voorrecht dit was voor mij, maar geen hoofdstuk voor dit verhaal.

Intussen had ik een eeuwigdurende strijd met de auteurs over de deadline. Elke auteur kon pas beginnen als zijn of haar voorganger de definitieve kopij had ingeleverd, en had dan precies vier weken tijd voor het nieuwe hoofdstuk. De drukker en de lezers wachtten. Hella Haase wou er om die reden niet eens over nadenken.

Voor Remco Campert was het een nachtmerrie.

Marga Minco kreeg er slapeloze nachten van. Niet alleen vanwege de deadline maar ook omdat haar voorganger Remco het verhaal op tilt gezet had door het 'tot droom te verklaren', waardoor alle houvast verdween. Marga, de enige vrouw die het aandurfde om mee te doen, redde het niet in de afgesproken vier weken. Dus moest ik een kunstgreep verzinnen, zoals een wedstrijd voor lezers om zelf een tussen-aflevering te schrijven. Dus eigenlijk heeft dit feuilleton geen acht maar zeshonderdzevenendertig auteurs. Of achttien als ik alleen de tien toen gepubliceerde winnaars meetel.

Marga Minco intussen had drie maanden nodig maar daarin kreeg ze het verhaal wel weer knap op de rails!

Wordt vervolgd!

Theo Knippenberg